

- zag. red. G. V. Bjelen'koi', O. A. Polovinoi'] – Uman' : Vyda-vec' «Sochins'kyj», 2015. – 208 s.
5. Psychologichna determinacija kreatyvnoi' povedinky : kolektyvna monografija / [Voronin A. I., Tokarjeva N. M., Ustymenko S. F. ta in.]. – Kryvyj Rig : Vydavnychij dim, 2006. – 176 s.
 6. Teoretychni i prykladni aspekty rozvytku kreatyvnoi' osvity u vyshnij shkoli : monografija / [za red. O. A. Dubasenjuk]. – Zhytomyr : Vyd-vo ZhDU im. I. Franka, 2012 – 284 s.

Received February 9, 2017

Revised March 14, 2017

Accepted April 13, 2017

УДК 159.944:37

Ю. В. Дроздова

yuliyadrozdova@bigmir.net

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ ПРОФЕСІЙНИХ МЕНЕДЖЕРІВ

Drozdova Y. V. Psychological aspects of professional managers training / Y. V. Drozdova // Problems of Modern Psychology : Collection of research papers of Kamianets-Podilskyi Ivan Ohienko National University, G.S. Kostyuk Institute of Psychology at the National Academy of Pedagogical Science of Ukraine / scientific editing by S.D. Maksymenko, L.A. Onufriieva. – Issue 37. – Kamianets-Podilskyi : Aksioma, 2017. – P. 86–97.

Y. V. Drozdova. Psychological aspects of professional managers training. The role of motivational sphere during future professional managers training is identified for effective organization of studying process in institutions of higher education.

The cognitive and social motives and their role in the formation of motivational sphere of students are described.

Periodization of dominant students' motives at definite studying stage has been considered as well as the impact of motives on the future experts' self-determination.

The article analyzes the motivation of training and studying activities and the level of educational and work motivation development in different periods of studying in higher school.

Motivation, professional orientation, personality-based, emotional and volitional spheres are considered to be the key components of profes-

sional self-determination and personal development during training activities.

The number of valid, representative and informative, compact in time and technique methods are offered and described to assess the claims of individual using diagnostic motivational structure components; a technique characterizing the importance of incentive motives for choosing a profession. D.Leontiev's technique has been described in details.

Key words: motivation, motivational sphere, manager, training, professional self-determination.

Ю. В. Дроздова. Психологічні аспекти підготовки професійних менеджерів. З'ясовано роль мотиваційної сфери в процесі навчальної підготовки майбутніх менеджерів з метою ефективної організації процесу навчання у вищих навчальних закладах.

Описано пізнавальні та соціальні мотиви та їх роль у формуванні мотиваційної сфери студентів.

Розглянуто періодизацію домінуючих мотивів студентів на певному етапі навчання та їх вплив на формування професійного самовизначення майбутніх фахівців.

Проаналізовано мотивацію учбово-пізнавальної діяльності та рівень розвитку мотивації учбово-трудової діяльності в різні періоди навчання у вищій школі.

Мотивація, професійна спрямованість, а також особистісна, емоційно-вольова сфери розглядаються як провідні компоненти професійного самовизначення і розвитку особистості в процесі навчальної діяльності.

Запропоновано та описано низку валідних, інформативних та репрезентативних, компактних за часом та технікою виконання методик для оцінки рівня домагань особистості за допомогою діагностики компонентів мотиваційної структури; методика, що характеризує рівень важливості мотиваційних спонукань щодо вибору професії. Детально описано методика Д. Леонтєва.

Ключові слова: мотивація, мотиваційна сфера, менеджер, професійне навчання, професійне самовизначення.

Ю. В. Дроздова. Психологические аспекты подготовки профессиональных менеджеров. Определено роль мотивационной сферы в процессе учебной подготовки будущих менеджеров с целью эффективной организации процесса обучения в высших учебных заведениях.

Охарактеризовано познавательные и социальные мотивы, а также их роль в формировании мотивационной сферы студентов.

Рассмотрено периодизацию доминирующих мотивов студентов на конкретных этапах обучения, а также влияние периодизации на формирование профессионального самоопределения будущих специалистов.

Проанализировано мотивацию учебно-познавательной деятельности и уровень развития мотивации учебно-трудоу деятельности в разные периоды обучения в высшей школе.

Мотивация, профессиональная направленность, а также личностная и эмоционально-волевая сферы рассматриваются как основные компоненты профессионального самоопределения и развития личности в процессе учебной деятельности.

Предложено и описано ряд валидных, информативных и репрезентативных, компактных во времени и технике использования методик для оценки уровня притязаний личности с помощью диагностики компонентов мотивационной структуры; методику, которая характеризует уровень важности мотивационных побуждений к выбору профессии. Детально описано методику Д. Леонтьева.

Ключевые слова: мотивация, мотивационная сфера, менеджер, профессиональное обучение, профессиональное самоопределение.

Постановка проблеми. В умовах швидкого темпу розвитку сучасного суспільства гостро постає проблема підготовки конкурентноспроможного фахівця. Особливої уваги набуває система підготовки професійних менеджерів для забезпечення потреб вітчизняного ринку. Сучасний менеджер впливає на процес досягнення визначених організацією цілей на всіх його етапах – планування, організації, мотивації та контролю [1, 2]. Крім того, ефективна праця менеджера сприяє розвитку економічного потенціалу країни в цілому.

Можна стверджувати, що формування менеджера можливе лише на засадах спеціальної поетапної професійної підготовки, на основі поєднання сучасних науково-теоретичних досягнень, організаційних розробок, практичного досвіду провідних шкіл менеджменту. Запорукою якісної професійної підготовки менеджера є оптимально організований процес навчання у вищих навчальних закладах, де поєднується високий рівень фахової підготовки зі знанням психологічних складових готовності до навчання і майбутньої професійної діяльності.

Дієвим механізмом поліпшення якості сучасної освіти вважають застосування компетентнісного підходу, коли на перший план виходить вміння розв'язувати нові проблеми та професійні завдання, оперуючи вже набутими знаннями, а не банальне кількісне збільшення інформаційного навантаження майбутніх фахівців. Крім того, провідна роль у вирішенні постійно зростаючих потреб суспільства до особистості професіонала належить розвитку особистісних характеристик, що сприяють зростанню індивідуального потенціалу конкурентних можливостей майбутніх менеджерів. У психологічному плані ця проблема в основному пов'язана з вивченням закономірностей формування операціональної структури діяльності в процесі професіоналізації,

а також розвитку мотивів та інтересів, здібностей, емоційно-вольової сфери, професійно важливих якостей на різних етапах професійного шляху.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблему особистісного і професійного розвитку, а також проблеми підготовки сучасних управлінців досліджено в наукових працях М. Армстронга, Ю. Бабанського, Л. Виготського, В. Давидова, Е. Денисенко, В. Рибалко, Б. Ананьева, В. Бодрова, Г. Костюка, А. Деркача, В. Крайнюк, М. Корольчука, С. Максименко, Л. Карамушки та інших. Під «мотивом діяльності» мається на увазі спонук, що спрямовує діяльність. Мотив, насамперед, презентується у свідомості у формі емоційних переживань. Його змістовна сторона може відображатися у свідомості у зв'язку з потребами, цінностями особистості, метою діяльності та особистісним смислом. Під «мотивацією» розуміється сукупність мотивів. «Мотивація діяльності» визначається як сукупність мотивів діяльності, що знаходяться в певній ієрархії і складають структуру. Така структура мотивів діяльності розглядається як динамічна, тобто така, що зазнає змін у процесі розвитку цієї діяльності.

Мета статті: проаналізувати психологічні складові мотивації навчальної діяльності та розвитку професійного самовизначення майбутніх менеджерів.

Виклад основного матеріалу. Становлення висококваліфікованого спеціаліста можливе лише за умови сформованої мотиваційно-ціннісної сфери фахівця, високого рівня професійного самовизначення особистості (В. Якуніна, Н. Несторова).

Основною проблемою професійного навчання є перехід від учбової діяльності, що здійснюється, до професійної діяльності, що засвоюється, з позиції загальної теорії діяльності. Такий перехід йде шляхом трансформації пізнавальних мотивів студента у професійні мотиви спеціаліста й стверджується професійне самовизначення [3].

Система мотивів передбачає певну структуру. Мотиви є неоднорідними за характером внутрішнього зв'язку із об'єктивним, основним змістом та результатом професійної діяльності. Значимість інших груп мотивів у структурі професійної спрямованості залежить від того, доповнюють вони або «конкурують» з прямим мотивом [6].

Виникнення прямих мотивів свідчить про те, що така діяльність має особистісне значення, і людина працює заради тієї справи, якою займається. Якщо мотиви є неправильними, то людина пристосовується до зовнішніх вимог, але не засвоює їх.

Відомо, що учбова діяльність полімотивована. Професійно значимі мотиви тісно пов'язані зі змістом професійної діяльності, зі знаннями про функціональні дії людей професії, із самовизначенням особистості. Соціально значимі мотиви пов'язані з соціальним престижем професії, мотиви професійного зростання, матеріальної забезпеченості викликані бажанням займати певне соціальне становище, відповідний соціальний статус, обіймати керівні посади тощо.

Діяльність менеджера як підприємця має такі ознаки: ознака свободи і незалежності, ознака ініціативи та активності, ознака інноваційності та ризику [2, 3, 8]. Тому до безпосередніх мотивів підприємницької діяльності ми віднесли за Л.М. Карамушкою і Н.Ю. Худяковою: мотиви комерційного успіху, мотиви свободи і незалежності, мотиви ініціативи і активності, мотиви інноваційності й ризику. До опосередкованих мотивів підприємницької діяльності ми віднесли: мотиви самореалізації, мотиви поваги і самоповаги, мотиви соціальних контактів і групової належності, мотиви вимушеності.

Пізнавальні мотиви, які пов'язані зі змістом навчальної діяльності і процесом її виконання поділяються на: широкі пізнавальні мотиви, учбово-пізнавальні мотиви та мотиви самоосвіти. Всі ці мотиви забезпечують інтерес до знань, потребу у пізнанні нового, пізнавальну активність, прагнення отримувати нові знання, удосконалювати навички. Саме ці мотиви є основою бажання людини бути розумною, компетентною, освіченою. Студентам подобається сам процес навчання, коли вони працюють інтелектуально, долають труднощі. Під час роботи у студентів з'являються позитивні відчуття та емоції, що може спонукати їх до навчальної діяльності. Формуючи пізнавальні мотиви, необхідно враховувати потреби, здібності, бажання, інтереси аудиторії, з якою працює викладач, створювати правильні умови процесу навчання, застосовувати відповідні прийоми та методи роботи.

Пізнавальні мотиви тісно пов'язані з професійним самовизначенням, з інтересами особистості, з потребами володіти знаннями та вміннями, які б забезпечували успішне функціонування людини як професіонала, пов'язані з можливістю творчої діяльності тощо [11].

Соціальні мотиви, які пов'язані з різною соціальною взаємодією особистості з іншими людьми, мають відношення до розуміння обов'язку, відповідальності, прагнення займати певну позицію, місце у стосунках з оточуючими, соціальної співпраці. Серед соціальних мотивів виділяють різні групи за джерелом ви-

никнення, змістом та спрямованістю: широкі соціальні мотиви (відношення до навчання як до громадського обов'язку, відчуття відповідальності, розуміння соціальної важливості навчання); вузькі соціальні мотиви (підвищення власного соціального статусу, отримання певної посади в майбутньому, відповідного ставлення з боку оточуючих людей, отримання гідної винагороди); мотиви соціальної співпраці (різні способи взаємодії та співпраці з оточуючими, визначення своєї ролі та позиції у групі).

Нааявність у мотиваційній структурі соціальних та пізнавальних, крім професійно значущих мотивів, вказує на сформовану мотиваційну сферу.

Мотивація у студентів протягом навчання у ВНЗ має свою динаміку. Існує три етапи періоду навчання на основі аналізу особливостей розвитку учбово-пізнавальної діяльності студентів (Н. Несторова): I етап (I курс) – високий рівень показників професійних та учбових мотивів. Але вони ідеалізовані, тому що зумовлені розумінням не особистісного, а суспільного сенсу; II етап (II, III курс) – загальне зниження інтенсивності всіх мотиваційних компонентів. Пізнавальні та професійні мотиви перестають керувати учбовою діяльністю; III етап (IV – V курс) – зростає ступінь усвідомлення та інтеграції різних форм мотивів навчання [5, 10].

О. Гребенюк виділив 4 рівні розвитку мотивації учбово-трудої діяльності, які є важливими для організації учбового процесу для учнів з різним рівнем мотивації: 1 рівень (низький) – невелика кількість позитивних мотивів учбово-трудої діяльності. В основному це мотиви уникнення невдач, дискомфорту або вузько особистісні. Пізнавальні мотиви – аморфні, ситуативні; 2 рівень – проявляється інтерес до учбового матеріалу, всі позитивні мотиви пов'язані лише з результативною стороною, орієнтовані на успіх, досягнення результату, навчання виступає в якості засобу досягнення мети; 3 рівень – сформованість всіх компонентів, мотивація – чітка, стійка спрямованість пізнавальних мотивів; 4 рівень – глибока усвідомленість мотивів, загальна цілеспрямованість [5].

Професійне самовизначення і становлення учбової діяльності студентів є малодослідженим. Проведені дослідження здебільшого стосуються впливу мотивації на успішність навчання у ВНЗ, а саме:

– успішність навчання у ВНЗ залежить від багатьох аспектів психофізичної активності, одним з яких є мотиваційна складова діяльності (М. Лапіна та Н. Яковлева);

– «сильні» та «слабкі» студенти відрізняються за мотивацією учбової діяльності» (В. Якуніна, Н. Мишкова);

– максимальна задоволеність професією спостерігається на I курсі, в подальшому цей показник знижується до V курсу (А. Реан). Але при цьому саме відношення до професії стає позитивним;

– у більшості студентів інтерес до змістовної сторони професії як провідний мотив зустрічається значно менше, ніж непрямі мотиви (Н.І. Крилов);

– студенти, які не мають повного та правильного уявлення про майбутню професію, у кінці навчання рідше демонструють намір працювати за цією спеціальністю (I курс – 98%, II курс – 89%, III курс – 62%);

– студенти I і II курсу відчувають тривогу з приводу нового незвичного середовища та більш вільного характеру організації занять. У них спостерігається нестійкість мотивації та домінування мотиву страху невдачі. Свою специфічну діяльність після закінчення ВНЗ більше всього обирають студенти I курсу – 53% і V курсу – 44,6% і менше всього студенти III курсу – 25,5%.

Простежується певна динаміка значимості мотиву: при переході до старших курсів стабільно знижується доля студентів, які керуються мотивом пізнання, і зростає доля тих, хто будує свої відношення на основі престижності майбутньої професії. З I по V курс зростає незадоволеність тим, що дав їм університет в професійному плані (А. Юпитова, А.Золота). Потреби та інші компоненти (інтереси, потяги, цілі, наміри) стають більш стійкими за рахунок глибокого пізнання перспективи та трансформації потреб, в конкретні мотиви і ствердження професійного самовизначення.

Розвиток професійного самовизначення не можна повністю зрозуміти, обмеживши його джерело внутрішнім світом особистості, активності її свідомості. Це підтверджується тим, що усвідомлення протиріччя, яке розглядалось, не є достатнім для його вирішення. Можливість загострення даного протиріччя багата в чому буде залежати від характеру підпорядкованості таких більш загальних мотиваційних факторів, як ідейні мотиви, прагнення до самовираження, до задоволення матеріальних потреб. У випадку виникнення боротьби мотивів можлива лише переорієнтація, або збереження вихідного наміру. Але внутрішня боротьба сама по собі не може змінювати той особистісний сенс професійного самовизначення, який має для людини зміст її професії [1, 4, 7].

Різним стадіям процесу професійного самовизначення особистості відповідають різні рівні сформованості психологічної готовності до праці.

Професійне самовизначення молоді на певному етапі, який співпадає за часом з відповідними стадіями професійного самоствердження, полягає у формуванні відношення до себе як суб'єкта трудової діяльності. Відповідно до аналізу літератури процес професійного самовизначення передбачає:

1) активну, творчу участь особистості у всіх основних видах соціальної діяльності, вибір у кожному з цих видів діяльності конкретних занять, які в найбільшій мірі відповідали б індивідуальним здібностям і суспільним потребам;

2) формування внутрішньої потреби у добросовісному виконанні кожного виду соціальної діяльності;

3) активну самореалізацію особистості, яка прагне до максимального використання своїх здібностей і можливостей [1, 4, 5, 7].

За поглядами Е. Пряжнікова виокремлено наступні складові професійного самовизначення, а саме: ціннісно-моральну (передбачає пошук сенсу професійної діяльності та узгодженість ціннісних орієнтацій особистості); інформаційну (рівень інформованості про професію); емоційну (привабливість професійних варіантів, розвиток позитивної оцінки себе як професіонала); морально-вольову (що спонукає діяти); планування, що відображає ступінь сформованості особистісного професійного плану, включаючи його визначеність, повноту, усвідомленість, обґрунтованість, стійкість (виокремлення професійних цілей, етапів їх досягнення та системи резервних варіантів); контрольно-коригувальну складову (постійне переосмислення та покращення професійних перспектив) [6].

Існують десятки методик і сотні показників (ознак), за допомогою яких різні дослідники оцінюють результати психодіагностики майбутніх фахівців. Оптимальним є використання найбільш валідних, інформативних та репрезентативних, компактних за часом та технікою виконання методик, які зарекомендували себе при проведенні аналогічних досліджень як надійні та інформативні [9, 10].

З метою вивчення структури професійних мотивів можливо використовувати методику «Оцінка рівнів домагань» В. Горбачевського. Ця методика використовується для оцінки рівня домагань особистості за допомогою діагностики компонентів мотиваційної структури. Рівень домагань особистості – це прагнення досягнути мети такого рівня складності, який людина вважає

для себе можливим. Особи, які мають реалістичний ступінь домагань є більш впевненими, наполегливими у досягненні поставленої мети, вирізняються більш високою продуктивністю праці у порівнянні з особами, рівень домагань яких є неадекватним їх здібностям та можливостям.

Мотиви вибору професії можна дослідити за допомогою методики «Мотиви вибору професії» В. Семиченко. Опитуваним пропонується низка тверджень, що характеризують рівень важливості мотиваційних спонукань щодо вибору професії. Необхідно оцінити ступінь особистої значимості кожного спонукання за наступною шкалою оцінок: 5 – дуже сильно вплинуло на вибір майбутньої професії; 4 – сильно вплинуло; 3 – середньо; 2 – незначний вплив; 1 – ніяк не вплинуло. Внутрішні мотиви вибору – це суспільна й індивідуальна значущість професії, задоволення, яке приносить робота, можливість спілкування, керівництво іншими людьми. Внутрішня мотивація виникає з потреб самої людини, тому на її основі людина працює із задоволенням, без зовнішнього тиску. Зовнішня мотивація – це можливість заробити гроші, прагнення до престижу, страх осуду. Зовнішні мотиви можна поділити на зовнішньо позитивні і зовнішньо негативні.

До зовнішньо позитивних мотивів відносять: матеріальне стимулювання, можливість розв'язання власних проблем своїми силами, схвалення оточуючих, престиж, тобто стимули, які варті того, щоб заради результату докладати певних зусиль.

До зовнішньо негативних мотивів відносять вплив на особистість шляхом примусу, критики, осуду й інших санкцій негативного характеру.

Переважання зовнішніх мотивів є найбільш ефективним з точки зору задоволення працею та її продуктивності [9, 10].

Методика смисложиттєвих орієнтацій (СЖО) Д. Леонтєва дозволяє дати оцінку джерелу сенсу життя, який людина може знайти в майбутньому (цілі), теперішньому (процес) чи минулому (результат), або ж в усіх трьох часово-просторових складових життя.

Опитувальник СЖО містить 20 шкал, кожна з яких є твердженням з двома протилежними варіантами закінчення, що є полюсами оцінної шкали. Тест СЖО поряд із загальним показником осмисленості життя включає п'ять субшкал, що відображають три конкретні смисложиттєві орієнтації і два аспекти локусу контролю. В СЖО включені наступні субшкали: 1 – життєві цілі (наявність чи відсутність цілей на майбутне); 2 – процес життя або інтерес та емоційна наповненість життя; 3 – результатив-

ність життя або рівень задоволеності самореалізацією; 4 – локус контролю-Я; 5 – локус контролю життя та управління власним життям.

Висновки. Багатозначність процесу професійного самовизначення зумовлює чималу варіативність розуміння та визначення як самого поняття, так і його основних складових. Сучасне розуміння професійного самовизначення є ширшим за вибір професії, і пов'язане з процесом свідомого постійного пошуку особистісного сенсу в професійній діяльності та в самому процесі самовизначення. Аналіз літератури, що стосується складових структури професійного самовизначення свідчить про особливу увагу до професійної спрямованості та мотивів.

Перспективою подальших досліджень даної проблеми є пошук психологічних стратегій оптимізації навчального простору студентів з урахуванням домінуючих мотивів на кожному етапі процесу навчання.

Список використаних джерел

1. Бодров В.А. Психология профессиональной пригодности: учебное пособие для вузов / В.А. Бодров. – М. : ПЕР СЭ, 2001. – 511 с.
2. Карамушка Л.М. Психология подготовки майбутніх менеджерів до управління змінами в організації: монографія / Л.М. Карамушка, М.В. Москальов. – К. – Львів : Сполом, 2011. – 216 с.
3. Карамушка Л.М. Мотивація підприємницької діяльності: монографія / Л.М. Карамушка, Н.Ю. Худякова. – К. – Львів : Сполом, 2011. – 208 с.
4. Клименко В. В. Психофізіологічні механізми праксису людини: монографія / В. В. Клименко. – К. : Видавничий Дім «Слово», 2013. – 640 с.
5. Климов Е. А. Психология профессионального самоопределения / Е. А. Климов. – Ростов-на-Дону: «Феникс», 1996. – 512 с.
6. Корольчук М.С. Психофізіологія діяльності: Підручник для студ. вищих навчальних закладів / М.С. Корольчук. – К. : Ельга, Ніка-Центр, 2012. – 400 с.
7. Корольчук М.С. Теорія і практика професійного відбору / М.С. Корольчук, В.М. Крайнюк. – К. : Ніка-Центр, 2013. – 536 с.
8. Креденцер О.В. Психологічні аспекти підприємницької діяльності в сфері торгового бізнесу / О.В. Креденцер // Актуальні проблеми психології. Том 1: Економічна психологія.

- Організаційна психологія. Соціальна психологія : зб. наукових праць Інституту психології ім. Г.С. Костюка АПН України / за наук. ред. С.Д. Максименка, Л.М.Карамушки. – К. : Міленіум, 2003. – Вип. 12. – С. 3–9.
9. Максименко С. Д. Теорія і практика психолого-педагогічного дослідження / С. Д. Максименко. – К. : НДПІ, 1990. – 240 с.
 10. Мельник О. В. Методи психодіагностики у професійному самовизначенні молоді: метод. посіб. / О. В. Мельник, Л. С. Злочевська, Н. С. Гончар. – К. : Педагогічна думка, 2012. – 128 с.
 11. Носков В. И. Профессиональная ориентация как детерминанта карьеры личности. Школа профессионального самоопределения : учеб.-метод. пособие / [В. И. Носков, А. В. Кальянов, О. В. Ефросина и др.]; Под общ. ред.: В. И. Носков ; Донец. ин-т упр. – Донецк : Норд-Пресс, 2006 –169 с.

Spysok vykorystanyh dzherel

1. Bodrov V.A. Psihologija professional'noj prigodnosti: uchebnoe posobie dlja vuzov / V.A. Bodrov. – М. : PER SJe, 2001 – 511 s.
2. Karamushka L.M. Psihologija pidgotovky majbutnih menedzheriv do upravlinnja zminamy v organizacii': monografija / L.M. Karamushka, M.V. Moskal'ov. – К.-Л'viv : Spolom, 2011. – 216 s.
3. Karamushka L.M. Motyvacija pidprijemnyč'koi' dijal'nosti: monografija / L.M. Karamushka, N.Ju. Hudjakova. – К.-Л'viv : Spolom, 2011. – 208 s.
4. Klymenko V.V. Psihofiziologichni mehanizmy praksysu ljudyny: monografija / V.V. Klymenko. – К. : Vydavnyčyj Dim «Slovo», 2013. – 640 s.
5. Klimov E.A. Psihologija professional'nogo samoopredelenija / E.A. Klimov. – Rostov-na-Donu: «Feniks», 1996. – 512 s.
6. Korol'čuk M.S. Psihofiziologija dijal'nosti: Pidručnyk dlja stud. vyshhnyh navčal'nyh zakladiv / M.S. Korol'čuk. – К. : El'ga, Nika-Centr, 2012. – 400 s.
7. Korol'čuk M.S. Teorija i praktyka profesijnogo vidboru / M.S. Korol'čuk, V.M. Krajnjuk. – К. : Nika-Centr, 2013. – 536 s.
8. Kredencer O.V. Psihologichni aspekty pidprijemnyč'koi' dijal'nosti v sferi torgovogo biznesu / O.V. Kredencer // Aktual'ni problemy psihologii'. Tom 1: Ekonomichna psy-

- hologija. Organizacijna psihologija. Social'na psihologija : zb. naukovykh prac' Instytutu psihologii' im. G.S.Kostjuka APN Ukrai'ny / za nauk. red. S.D. Maksymenka, L.M. Karamushky. – K. : Milenium, 2003. –Vyp. 12. – S. 3–9.
9. Maksymenko S.D. Teorija i praktyka psihologo-pedagogichnogo doslidzhennja / S.D. Maksymenko. – K. : NDIP, 1990. – 240 s.
 10. Mel'nyk O.V. Metody psihodiagnostyky u profesijnomu samovyznachenni molodi: metod. posib. / O.V. Mel'nyk, L.S. Zlochevs'ka, N.S. Gonchar. – K. : Pedagogichna dumka, 2012. – 128 s.
 11. Noskov V.I. Professional'naja orientacija kak determinanta kar'ery lichnosti. Shkola professional'nogo samoopredele-nija : ucheb.-metod. posobie / [V.I. Noskov, A.V. Kal'janov, O.V. Efrosina i dr.]; Pod obshh. red.: V. I. Noskov ; Donec. in-t upr. – Doneck : Nord-Press, 2006 –169 s.

Received February 22, 2017

Revised March 23, 2017

Accepted April 21, 2017

УДК 925 : 159.923

E. E. Ivashkevych

Natasha1273@ukr.net

PSYCHOLOGICAL CHARACTERISTICS OF THE OMNISCIENT NARRATION

Ivashkevych E. E. Psychological characteristics of the omniscient narration / E. E. Ivashkevych // Problems of Modern Psychology : Collection of research papers of Kamianets-Podilskiy Ivan Ohienko National University, G.S. Kostyuk Institute of Psychology at the National Academy of Pedagogical Science of Ukraine / scientific editing by S.D. Maksymenko, L.A. Onufriieva. – Issue 37. – Kamianets-Podilskiy : Aksioma, 2017. – P. 97–106.

E. E. Ivashkevych. Psychological characteristics of the omniscient narration. The author of this article underlines that studying narrative discourse in the English literature and its psycholinguistic aspects is very useful to admit at once, however such kind of discourse plays a great role in all kinds of genre of art literature. In a case we have a deal with graphic novels it's more suitable to show and to underline psycholinguistic peculiarities or